

До
Ректора на
Софийски университет
„Св. Климент Охридски“
проф. дфн Анастас Герджиков
София

На Ваша Заповед № РД 38-430/21.06.2018

Относно:

Рецензия

за научните трудове и учебно-педагогическата дейност, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в област на висшето образование „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.7.Администрация и управление (Управление на МСП и Фамилен бизнес и предприемачество)

В конкурса за „професор“, обявен в ДВ, бр. 24/16.03.2018 г. и в сайта на Софийски университет за нуждите на академичното обучение, като кандидат участва доц. д-р Десислава Иванова Йорданова.
e-mail: d_yordanova@feb.uni-sofia.bg

Изготвил рецензията: проф. д-р Теодора Георгиева,
Протокол №1/03.07.2018 г., заседание на НЖ
Научна организация: Международно висше бизнес училище
Академична длъжност „професор“
Научна степен „доктор по икономика“
GSM 0886 102366
e-mail: tgeorgieva@ibsedu.bg

Рецензията е съставена в съответствие с изискванията на Глава трета, Раздел IV от ЗРАСРБ – Условия и ред за заемане на академичната длъжност „професор“, и Правилника за приложение на Закона.

I. Кратка информация за кандидата в конкурса

Десислава Иванова Йорданова е родена през 1975 г. През 1998 г. придобива ОКС „бакалавър“ по стопанско управление в СУ, Стопански факултет. През 2000 г. се дипломира като Магистър по стопанско управление в рамките на същия факултет.

През периода 2001-2004 г. е докторант по стопанско управление към СУ, Стопански факултет (отчислена с право на защита). През 2003 г. е взела участие в семинар за докторанти „Предприемачество и регионално развитие“ към Университета в гр. Векшо, Швеция.

Десислава Йорданова започва преподавателска работа като хоноруван асистент по Управление на човешките ресурси и Организационно поведение в Софийски университет през периода 2000-2002 г. и продължава като редовен асистент към СУ, катедра Стопанско управление от 2007 до 2014 г. От 2014 г. заема академичната длъжност „доцент“.

Научните интереси и изследователската работа на Десислава Йорданова са в сферата на предприемачеството, фамилияния бизнес и малките и средни предприятия.

Притежава богат професионален опит като член на редакторския борд на научното списание „International Journal of Latest Trends in Finance and Economic Sciences“, индексирано в EBSCO от 2014 г.; член на Европейския Съвет за Малък Бизнес и Предприемачество (European Council for Small Business and Entrepreneurship) и на Международния Съвет за Малък Бизнес (International Council for Small Business) в периода 2005-2008 и в периода 2017-2018 г.; от 2013 г. член на международния борд на списанието „ERENET PROFILE“; член на международната мрежа Entrepreneurship Research and Education Network of Central European Universities (ERENET); от 2015 г. член на Експертния съвет на Центъра по предприемачество и проектно управление, Стопански факултет, СУ „Св. Климент Охридски“ и гост-редактор на специален брой на списанието International Journal of Latest Trends in Finance and Economic Sciences, посветен на предприемачеството, управлението и представянето в икономики в преходи и нововъзникващи пазарни икономики (том 6, брой 3). Наред с това Десислава Йорданова е академичен съветник на Годишния доклад по Предприемачество на Амуей за 2016 г. и участва в изпълнението на проект „Еразъм за млади предприемачи“ (2018-2020).

Владее писмено и говоримо английски, руски и испански език.

Всички изложени факти и обстоятелства от професионалния профил и продължилото повече от 17 години кариерно развитие на кандидата като академичен преподавател, изследовател и експерт с ясно изразени научни интереси имат пряко отношение към развитието на професионалното направление и научната специалност на конкурсната процедура. **Те по безусловен начин потвърждават правомерността на основанията за участие на кандидата в конкурса за „професор“ в институцията, с която се намира в безсрочни трудови правоотношения.**

За целите на конкурса кандидатът представя изискуемите документи и научна продукция. **Считам, че като цяло те са достатъчно подробни и прецизно оформени, вярно отразяват настоящия професионално-академичен статус на доц. д-р Йорданова и съответстват на изискванията за допустимост на**

кандидати до конкурс за “професор”, в съответствие със ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ. В рамките на предварителния етап от конкурсната процедура не се установяват формални и административни нарушения и пропуски.

II. Покритие на нормативните изисквания за заемането на академичната длъжност „професор”

2.1. Придобита образователната и научна степен „доктор”

След осъществено обучение по докторантска програма към Стопански факултет на Софийски университет кандидатът успешно защитава дисертационен труд на тема: *“Ефекти на пола върху предприемачеството: емпирични данни от България”* и придобива образователната и научна степен „доктор” по 3.7 Администрация и управление (Социално управление).

На това основание свидетелствам, че в съответствие с *чл. 29, ал. 1, т. 1 от ЗРАСРБ и чл. 60, ал. 1, т. 1 от ППЗРАСРБ, кандидатът е изпълнил това изискване за заемането на академичната длъжност „професор” на безсрочно трудово правоотношение в Стопански факултет на Софийски университет.*

2.2. Заемане на академичната длъжност ”доцент” в продължение не по-малко от две академични години или не по-малко от пет години

Професионалната кариера на доц. Йорданова във висшето образование е с продължителност повече от 17 г. Тя протича на позицията нехабилитиран преподавател (2000-2014 г.) и хабилитирано лице – „доцент” от 2014 г. до момента (повече от 2 академични години, превишаващи нормативното изискване).

Следователно, по критерия „продължителност” (над 2 години) участието в конкурса на доц. Йорданова **хармонира с изискванията на чл. 29, ал. 1, т. 2 от ЗРАСРБ, чл. 60, ал. 1, т. 2 от ППЗРАСРБ и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ.**

2.3. Оценка на учебно-педагогическата дейност (работа със студенти и докторанти)

Като академично лице доц. д-р Йорданова изпълнява достатъчна по обем учебно-преподавателска заетост в изпълнение на учебните планове на висшето училище по обучителни университетски курсове, съответстващи тематично на обявения конкурс:

- **Предприемачество на английски език (хорариум: 45 учебни часа лекции и 45 учебни часа упражнения), задължителна дисциплина в магистърската**

програма Бизнес Администрация –Стратегическо Управление, Стопански факултет на СУ;

- Създаване на ново предприятие (хорариум: 30 учебни часа лекции и 15 учебни часа упражнения), избираема дисциплина в бакалавърска програма по Биомениджмънт, Биологически факултет на СУ;
- Управление и унаследяване на семейна фирма (хорариум: 30 учебни часа лекции), избираема дисциплина в бакалавърските програми в Стопански факултет на СУ;
- Управление и развитие на нови и малки фирми (хорариум: 30 учебни часа лекции и 15 учебни часа упражнения). задължителна дисциплина в модул Иновации и предприемачество на магистърските програми Бизнес Администрация – Стратегическо Управление и Бизнес Администрация – Развитие на Човешките Ресурси, Стопански факултет на СУ;
- Основи на предприемачеството и малкия бизнес (хорариум: 30 учебни часа лекции и 15 учебни часа упражнения), задължителна дисциплина в бакалавърската програма по Стопанско управление, Стопански факултет на СУ;
- Основи на бизнес администрацията (хорариум: 30 учебни часа лекции и 15 учебни часа упражнения), избираема дисциплина в магистърската програма Биобизнес, Биологически факултет на СУ.

В съответствие с депозираната справка относно допълнителните изисквания на Стопански факултет съгласно ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ след заемане на академичната длъжност „доцент“ е установено следното:

- Трудов стаж 4 години и поне 800 ч. аудиторна заетост като доцент: Заема длъжността „доцент“ от януари 2014 г.;
- разработен лекционен курс – Управление и унаследяване на семейна фирма (60 ч.) = 60 т. (бакалавър) (учебник с 13 теми + презентации); Дистанционен курс Предприемачество I и II: 90 т. (магистър), системата E-Learn;
- изнасяне на лекции на чужд език – Предприемачество на английски език, БА -Стратегическо управление – 30 т.;
- Издаден самостоятелен учебник – Йорданова, Д. (2018). „Управление и унаследяване на фамилен бизнес“, АСТАРТА, Пловдив, ISBN 978-954-350-260-8 – 100 т.

Учебникът „Управление и унаследяване на фамилен бизнес“ е в обем 176 страници. Учебникът е цялостен университетски курс по управление и унаследяване на фамилен бизнес, предназначен за студенти и преподаватели по дисциплини, свързани с управлението и унаследяването на фамилен бизнес,

предприемачеството и управлението на малък и среден бизнес. Разработването на учебника е продиктувано от липсата на учебна литература на български език по проблемите на управлението и унаследяването на фамилен бизнес. Целта на учебника е да запознае студентите със същността и значението на фамилия бизнес и специфичните проблеми, предизвикателства и добри практики при неговото управление и унаследяване. В съдържателен план са разгледани характеристиките на фамилия фирми и особеностите при тяхното управление и унаследяване, които ги отличават от останалите предприятия. През последните три десетилетия изследванията на фамилия бизнес бележат силно развитие и учебникът представя най-новите теоретични концепции, модели и методи по различни теми, свързани с управлението и унаследяването на фамилен бизнес. Поставен е акцент върху усвояването и прилагането на теоретични модели, концепции и методи за анализиране и решаване на конкретни практически проблеми и справяне с предизвикателствата при управлението и унаследяването на фамилен бизнес.

Отзивите на колегията за кандидата за „професор” относно учебно-педагогическата дейност и работата със студентите са положителни.

Доц. д-р Йорданова е научен ръководител в Софийски университет на 2 докторанти и 20 дипломанта по теми, свързани със създаването и управлението на малък бизнес, предприемачеството, развитието на семеен бизнес и други.

Обобщаващата ми оценка е, че по придобит професионален опит, степен на подготвеност и равнище на академична компетентност, по реализиран обем, структура и качество на учебно-преподавателската и педагогическа дейност, кандидатурата на доц. д-р Йорданова напълно съответства на изискванията на чл. 29, ал. 4 и чл. 29б, ал. 2, т. 1 от ЗРАСРБ, чл. 61, ал. 2, т. 1 на ППЗРАСРБ.

2.4. Представяне на публикуван монографичен труд или равностойни публикации в специализирани научни издания

Доц. д-р Йорданова участва в конкурса с 1 самостоятелна монография и 3 монографии в съавторство:

- Yordanova, D. (2018) “Entrepreneurship Education and Technopreneurial Attitudes and Intentions”, ASTARTA, Plovdiv, ISBN 978-954-350-257-8.
- Miroslava Hristova, Tsvetan Davidkov, Desislava Yordanova, Raya Kanazireva, Zhelyu Vladimirov, Olympia Vedar, Neviana Krasteva, Teodor Atanasov, Ivan Angelov, Petar Tashev (2017). Business Administration: Theory and Practice in Bulgaria. St. Kliment Ohridski University Publishing, Sofia, ISBN 978-954-07-4300-4.
- Симеонова-Ганева, Р., Ж. Владимирова, К. Ганев, Н. Панайотова, Ц. Димитрова, Т. Давидкова, Д. Йорданова (2013) Изследване на

предприемачеството и перспективите за развитие на иновациите в МСП 2012—2013 г., Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средни предприятия (ИАНМСП), Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, ИНСАЙТ: Ноема & Сигма Хет, София.

- Симеонова-Ганева, Р., Ж. Владимиров, К. Ганев, Н. Панайотова, Ц. Димитрова, Д. Йорданова, М. Боева, Д. Кулев, Р. Пенева и М. Тодорова (2012) Анализ на състоянието и факторите за развитие на МСП в България 2011-2012 г.: Икономическо възстановяване и конкурентоспособност, Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средни предприятия (ИАНМСП), Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, Ноема, София.

Монографията „Entrepreneurship Education and Technopreneurial Attitudes and Intentions” на доц. д-р Десислава Йорданова представлява всеобхватно, интересно и увлекателно четиво, с което тя си поставя амбициозната цел убедително да представи един изцяло нов аспект на предприемачеството, което само по себе си от дълго време е в ползрението на управленската научна мисъл. Наред с това, монографията е подготвена на английски език, което ще позволи тя да достигне до една изключително широка аудитория.

От съдържателна гледна точка приносен характер имат следните постижения на автора:

Първо: Направен е изчерпателен анализ на съществуващата научна литература и познатите теоретични схващания по темата на предприемачеството. Специално внимание е насочено към технологичното предприемачество (за разлика от други видове предприемачество, каквото е например социалното такова), което на практика стои в основата на предприемаческата и иновационната активност като фактори за икономически растеж и конкурентоспособност на националната икономика и на фирмено равнище.

Второ: Задълбочено е анализиран въпросът за обучението по предприемачество, като са изследвани отделни негови параметри, наред с очакваните ефекти от обучителния процес. Обоснована е необходимостта обучението по предприемачество да бъде силно застъпено в учебните планове и програми на студентите в областта на техническите и инженерните науки. Въпросът е от изключителна важност за българското общество и на тази основа направените в настоящото изследване изводи запазват своята валидност и могат да се използват като препратки и към други степени, форми и области на обучение.

Трето: Монографията се основава на богат арсенал от изследователски подходи, което, освен че свидетелства за сериозните изследователски качества на автора, допринася и за валидирането на постигнатите резултати и извлечените обобщения.

На основание посочените научни приноси с теоретико-методологически и практико-приложен характер считам, че доц. д-р Йорданова изпълнява изискването на чл. 29, ал. 1, т. 3 от ЗРАСРБ, чл. 60, ал. 1, т. 3 от ППЗРАСРБ.

2.5. Научни и научно-приложни приноси на кандидата извън хабилитационния труд

Научното творчество на кандидата за „професор“ включва **общо 38 заглавия самостоятелно и в съавторство в общ обем от 776 страници**, в това число самостоятелен принос извън цитирания учебник, както следва: **1 самостоятелна монография и 3 в съавторство – общо 173 с. (22,3%)**, от които 2 броя на английски език; **6 бр. студии и статии, публикувани в редактирани колективни томове, издадени в чужбина, общо 48 с. (6,19%)**; **14 бр. студии и статии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация и др. издания – общо 123 с., (15,85%)**; **9 бр. статии в сборници от конференции – общо 23 с. (2,96%)**.

Научните трудове са публикувани в специализирани издания с рецензенти и докладвани на международни конференции, с което са станали обществено достояние. Съдържанието на самостоятелния учебник се базира на изследователската работа, проведените авторски емпирични изследвания и участието в изследователски и практически ориентирани проекти.

В съответствие с действащата нормативна уредба в рецензията не се прави подробен оценъчен анализ на учебните помагала в конкретика, тъй като по силата на ЗРАСРБ всички представени материали по съвкупност се включват в общата заключителна оценка на научното творчество.

Конкретното участие на автора в колективните издания е отбелязано в самите публикации или в представените разделителни протоколи. С надлежни доказателства кандидатът удостоверява оригиналността и автентичността на депозираните за рецензиране научни трудове и постигнатите научни резултати, отразяващи по съвкупност неговата научно-изследователска и приложна дейност, извън участието в предходния конкурс за академична длъжност „доцент“.

Тематичният проблемна кръг на научната продукция е свързан с научната специалност на конкурса. Той е фокусиран върху изследването на широк кръг от въпроси на теорията и практиката на предприемаческата активност, създаването и развитието на малък и фамилен бизнес. По-важните **приносни моменти** имащи теоретико-методологически, методически и приложен характер са свързани със следното:

Първо, авторът е един от малкото изследователи на сектора на фамилния бизнес, който в голяма дълбочина и с разбиране изследва различни теоретични и практически аспекти на развитието на фамилните фирми, характеристиките на унаследяването, приликите и разликите между фамилните и нефамилните фирми. В дълбочина е изследван процесът на унаследяване на основата на анализ на данни и казуси от практиката на български фамилни МСП. Обосновани са причините за недостатъчното планиране на унаследяването в изследваните фирми и са формулирани на препоръки за конкурентно пазарно представяне и интернационализация.

Второ, в различни разработки авторът демонстрира задълбочено познаване на предприемаческите процеси в широкия смисъл на тяхното проявление, като на тази основа анализира и дава оценка на дейността и приноса на различните институционални сектори-участници в рамките на конкретната бизнес среда в България; обосновава препоръки и области за въздействие и ефективно осъществяване на техните функции.

Трето, авторът демонстрира много добро познаване на методите и средствата за превръщането на теоретичните модели в практически ориентирани образователни казуси, които да се използват като основа за по-добро и ориентирано към резултатите усвояване на учебен материал.

Четвърто, интересни области за изследователските търсения на автора представляват темите за корпоративната социална отговорност и културните ориентири при управлението на организациите. Навлизането в дълбочина при тяхното изследване помага за дефинирането на специфични подходи за въздействие спрямо групите с различни културни/ментални характеристики, което на свой ред може да се разглежда като успешна стратегия за засилване на мотивацията за добро изпълнение и ефикасно постигане на организационните цели.

Ефектите от натрупания от кандидата изследователски опит, познания, приносни моменти и експертиза в тематичното направление са пряко свързани с пренасянето им в учебно-преподавателската дейност, работата със студенти, популяризирането на проблематиката в публичното пространство, вкл. чрез депозираното активно участие в научно-практически конференции.

Общият анализ на представената научна продукция показва, че в нея присъства разнообразие от научни и научно-приложни разработки и постижения, както и такива, предназначени за учебния процес, оценявани по съвкупност. *В своето единство те обективно отразяват изследователските способности и капацитет на кандидата, покривайки изискванията на чл. 29, ал. 1, т. 4, чл. 29-б, ал 2, т. 2 от ЗРАСРБ и чл. 60, ал. 1, т. 4, чл. 61, ал. 2, т. 1 от ППЗРАСРБ, което ми дава основание да потвърдя заключението, че доц. д-р Йорданова е изпълнила и това условие за заемането на академичната длъжност „професор” по професионално направление 3.7 „Администрация и управление”.*

2.6. Участие в изпълнението и ръководството на научно-изследователски, образователни и практически ориентирани проекти

Научно-приложните и приложните постижения на доц. д-р Йорданова са непосредствено свързани с нейното участие като ръководител и експерт в изпълнението на **6 проекта**. Тематично те са свързани с проблемите на предприемачеството и младежкото предприемачество в частност, трансформирането на университетите в предприемачески такива, развитието на

дистанционното обучение и актуализацията на учебна документация, подобряването на бизнес средата и други.

Те са поръчани, финансирани и приемани от престижни международни и национални институции. За целите на участието в конкурса това следва да се оцени като позитивни усилия за трансфериране на изследователски резултати в реалния сектор, управлението на науката и академичното обучение.

III. Отразяване на научните публикации по конкурса в националната и чуждестранната литература

От представената справка се установяват следните **цитирания** на произведения на кандидата:

- Web of Science Clarivate Analytics /1950г. - 2018г./ – 74 цитирания на 3 индексирани документа, h-index: 3
- Scopus ELSEVIER /1960 г. - 2018г./ – 86 цитирания на 13 индексирани документа, h-index: 5
- EBSCO – 1 цитиране
- ScienceDirect – 2 цитирания
- ProQuest Ebook Central – 100 цитирания от 40 цитиращи документа
- CiteEc – 11 цитирания.

Индексирани публикации са както следва:

- EBSCO – 13 публикации.

Публикациите, отразени в библиотечни каталози включват:

- Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий” – 10 публикации
- Университетска библиотека „Св. Климент Охридски” – 8 публикации
- WorldCat OCLC – 6 публикации
- Karlsruhe Virtueller Katalog /KVK / – 18 публикации

Цитиранията и публичният интерес към изследователските резултати на автора доц. д-р Десислава Йорданова в професионално направление „Администрация и управление” е доказателство, че тя е познат и уважаван специалист сред професионалните и академичните среди.

З а к л ю ч е н и е

Запознаването с представените конкурсни материали и научни трудове, анализа на тяхната значимост и приноси моменти са достатъчно основание да потвърдя положителната оценка и да предложа доц. д-р Десислава Иванова Йорданова да бъде избрана за заемането на академичната длъжност „професор” в професионално направление

3.7 Администрация и управление (Управление на МСП и Фамилен бизнес и предприемачество), област на висшето образование „Социални, стопански и правни науки” в Стопански факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, на основание Глава трета, Раздел четвърти от Закона за развитие на академичния състав в Р. България и Правилника за приложение на Закона.

София, 16.07.2018 г.

Изготвил рецензията:

Проф. д-р Теодора Георгиева